

Editoriale

In custos ùrtimos meses b'at àpidu unas cantas noas chi pertocant s'andamentu de sas Borsas europeas e internatzionales, cun minimonzos malos sighidos dae crèschidas lèvias, pro torrare a pustis a abbassare totu in unu. S'instabilidade in su tempus at àpidu rebàtidas finas in Itàlia.

Sa timoria reale chi su chi b'aiat capitende in Grecia s'esseret ispainadu finas in aterue, at fatu pessamentare e at postu a timere a Piazza Affari, tantu chi s'arriscu de manovras ispeculativas at assacheddadu su mercadu e ant suspesu unos cantos títulos bancàrios e industriales pro su tropu ribassu. S'efetu "sell off", chi càpitat cando sena resone current a bèndere, s'est ispainadu in sa Borsa de Milano tantu chi est intervènnida sa Consob pro averguare si fiat regulare s'andamentu de sas cuntratatzziones.

Sos problemas de bilàntziu de sa Grecia ant fatu andare male sos mercados, andonzu male in parte minimadu dae s'interventu de s'Europa chi at postu 160 miliardos pro sarvare s'economia de cussu Paisu. Finas sa cuncòrdia, chi dae pagu tempus a como sos presidentes europeos ant torradu a agatare, at azuadu meda.

Semper e cando, abarrant chistiones de averguare; pro narrer cheret a biere ite b'at a capitare si sos dèpidos de cussu Paisu ant a èssere pagados petzi in parte.

In prus, cheret a averguare cantu at a mantènnere su fundu sarva istados (EFSF), finantziadu mescamente dae Frantza e Zermània, e finas dae Itàlia e Ispanna, ca custos ùrtimos duos est fàtzile chi intro de pagu tempus apant bisonzu de su fundu issos puru.

Perigulosa est finas sa diferèntzia intre BPT e su Bund tedescu chi est arribada belle a 350 puntos, e custu narat totu de sa debilesa italiana chi, pro curpa de su bilàntziu postu male, non buscat investidores dispostos a finantziare su dèpidu suo si no a tassos artos meda cunforme a istados virtuosos commente a sa Zermània.

Atera chistione manna, chi contat a livellu internatzionale, est s'arriscu de unu fallimentu americanu, dèpiu mescamente a sos gastos militares tropu artos, a sos setores pensionisticos e sanitàrios chi costant meda e a su minimonzu fiscales fatu in sos ùrtimos deghe annos. Pro evitare custu perìgulu su presidente Obama est cuntratende cun sos republicanos unu acordu pro iscostiare sa làcana de s'indepitamentu istabilidu dae su Cungressu. Una chistione petzi contabile, ca sos Istados Unidos non diant àere dificultade a cuberare finantziamentos in su mercadu, ca si bogant a pizu títulos obligatzionàrios sunt a tretu de pagare. Non b'at s'arriscu chi non paghent e duncas non b'at duda chi sos Istados Unidos resessant a àere prèstidos, ma est un chistione politica, ca daet s'occasione a sos republicanos de impònnere a su presidente de segare meda s'ispesa pùblica. Cussu chi ant propositu est un'acordu in duas partes, chi però Obama ponet in duda, ca diat sighire a dare paga seguresa econòmica. Cussu chi est seguru est chi intro de su 2 de austu tocat de agatare un'acordu, ca si nono sos Istados Unidos arriscant de non resessire a mantènnere sos impinnos.

Reales e imbenientes sunt, imbetzes, sos problemas de bilàntziu de s'Itàlia, ca su dèpidu est tropu mannu. Pro custu ant fatu sa manovra finantziària 2011-2014, aprovada in presse pagas dies a como, e finas pro dare istabilidade a su mercadu finantziàriu.

Una manovra de pagu prus o mancu 80 miliardos de euros, de praticare in sos bator annos imbenientes, chi diat dèvere batire a su parègiu de bilàntziu in su 2014. Previdet unu minimonzu de sos gastos de sa politica; una cuntierra manna contra a s'evasione fiscale e previdenziale e, finas sa pràtica de su federalismu fiscale.

Semper e cando, a pàrrere de su Presidente de sa Repùblica, pro ch'essire dae sa crisi de oe bi cheret "severidade in sa finantza pubblica" e "a torrare a fàghere moer sa crèschida".

Non si podet no èssere de acordu subra su chi narat su presidente, ca non si podet pessare de acontzare su bilàntziu de un'Istadu iscarrighende sa parte fiscale subra sas pagas impresas mannas chi resessint a abarrare ritzas. Est beru tando chi bisonzat de pònnere sa zente in cundizione de chircare e agatare traballu. De su restu su deretu a su traballu est unu de sos printzìpios fundamentales de sa Costituzione nostra, chi previdet, finas chi "sa Repùblica devat promòvere cunditiones chi permitant de praticare a beru custu deretu" (art. 4)

Non cherimus però arruere in sa solita abitudìne de dare totu sas curpas de s'andamentu econòmicu de su Paisu a sa parte polìtica ebbia. Est beru chi s'Istadu devet pònnere in sas menzus cunditiones de mercadu sos operadores a manera chi traballent bene respetende sas règulas de sa libera cuncurrèntzia. Devent finas cambiare sas làcanas e sos impòsitos fiscales, pro pònnere de acordu totu sos bisonzos de sa sotziedade, chi de seguru s'iscòrriant, ma chi pròpiu sa polìtica devet chircare de ghiare e guvernare.

Ma, fata custa premissa, zusta e doverosa, est finas pretzisu a nàrrere chi su PIL – su livellu de ocupatzione e sa richesa chi amus – e chi inditat su benistare de su Paisu nostru, dipendet pro sa bona parte finas dae sos sèberos de sa classe dirizente italiana, totu cussa zente chi pro su ruolu de importu chi at, cundizionat, in manera diferente, s'economia nostra. Pessones chi in su chi faghent devent tènner in contu finas de sas conseguèntzias, dae como a medas annos, de cada sèberu issoro.

Pessamus a sos dirizentes de sas impresas mannas, chi sighende sos inditos de su capitalismu prus sìncheru, in sa circa de su profetu màssimu – ma semper de prus finas pro sa netzessidade de mantènnere s'impresa ritza – tramudant a s'èsteru sa sede produttiva issoro, seberende paisos prus pòveros, inue resessint a minimare sos custos de produttione pro more de una manòpera chi costat pagu. Soluzione sen'àteru de profetu cunsiderende s'economia individuale, ma chi tramudat ocupatzione e richesa a foras de s'Itàlia, minimat su podere de còmpera de sos consumidores, e gasi b'at a àere prus paga dimanda de benes e de servìtzios e prus benes chi non si bendent e duncas àteras impresas in crisi, custringas a serrare o a chircare profetu in àteros Paisos prus pòveros de su nostru.

Cust'andamentu in su tempus podet ispainare prus richesa in sos paisos prus pòveros, e custu est de seguru un'isperu. Ma a bellu a bellu finas unu impoverimentu de s'Istadu nostru, chi, imbetzes totus ant su dovere de fàghere a manera chi non càpitet.

Si est litzidu a pedire a sos impresàrios nostros sacrificìtzios noos e prus mannos pro torrare a fàghere mòdere su Paisu, semper e cando non si podet pessare chi chie de norma – e galu prima pro sa leze – devet fàghere profetu, atzetet de produrre in pèrdida, minimende su capitale suo, petzi pro unu dovere morale de mantènnere in Itàlia su tantu de sos ocupados e sa richesa.